

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Grafiky I / škola Dalibora Smutného

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zpověď

Confession

Vypracovala: Miroslava Klesalová
Vedoucí diplomové práce: doc. Dalibor Smutný
Oponentka diplomové práce: MgA. Lenka Lindaurová

Akademický rok 2019/2020

„Trauma vytváří vlny stejně jako kámen hozený do klidného jezera. Způsobuje následky, které se šíří téměř do nekonečna. Zasahuje a má dopad na mnoho lidí.“¹

Těžištěm mé diplomové práce je téma osobní paměti a autentické vzpomínky na krajinu rodného kraje. Skrze tvorbu mi jde o přijetí a smíření se s tím, že jsem se narodila v místě, kde život pro mou rodinu byl spíše traumatizující. Vnější těžkosti, se kterými se rodina po generace potýkala, se tak staly vnitřní realitou každodenního žití, i mého vlastního dospívání.

V mém příběhu se jedná o krajinu v jihozápadních Čechách. Zajímá mne především, jaký vliv má proměna krajiny daného prostředí na život člověka. V rámci kolektivizace zemědělství v 50. letech byla zdejší malá políčka scelena do souvislých lánů a tento stav v podstatě zůstal zachován i po restituci zemědělské půdy po roce 1989.

Narodila jsem se do rodiny, která značně ovlivnila můj náhled na okolní prostředí i život samotný. Vesnici jsem tak díky těmto zkušenostem nevnímala jako idylické místo k životu: *„Nebyl to svět naprosto přírodní, netknutý lidskými zásahy.“*, jak říká ve svém textu *K filosofii krajiny* filozofka Anna Hogenová.² Ba právě naopak.

V rodinném vyprávění o životě na venkově převládaly především vzpomínky na velké množství práce na poli a všudypřítomná chudoba. Osobně mi byly tyto vzpomínky v dětském věku jen těžko představitelné, ale úzkost z nich byla stále zřetelná. Jako bychom v minulé době žily dál, i přesto že byl začátek 90. let a rodinná situace již byla zcela odlišná.

S touto osobní pamětí se vyrovnávám skrze mapování pozemků, které po generace patřily naší rodině. Jsou pro mě především místem, kde je zachována stopa lidské práce. Stopa, která zůstala, a je pro mě hmatatelná. Tato místa však vnímám ne jako přepis reálné krajiny, ale spíše jako uspořádání geometrických fragmentů, podobně jak tuto proměnu krajiny dále popisuje Hogenová: *„Krajina se v nich proměnila na pouhé tvary, které je nutné spočítat a popsat.“³*

Výchozím bodem pro vlastní práci mi byly katastrální mapy, které dále kombinuji s ortofotomapami. Ty jsou nejaktuálnějším zobrazením zemského povrchu s velmi reálným a srozumitelným podáním krajiny. Proto jsem tyto dva způsoby zobrazování zvolila jako primární. Tvoří tak základ pro vizualizaci obrysu pozemků, na kterých rodina po generace

¹ Laura van Dernoot Lipsky – Connie Burk, *Provázení traumatem: Každodenní průvodce péčí o sebe při péči o druhé*, Maitrea, Praha 2000, s. 31.

² Anna Hogenová, *K filosofii krajiny*, https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/507506/mod_resource/content/1/Anna%20Hogenov%C3%A1-K%20filosofii%20krajiny.pdf (vyhledáno 20. 7. 2020).

³ Ibidem.

hospodařila. S tímto souborem dále pracuji prostřednictvím počítačové grafiky a strojově prošíváných netkaných geotextilií, které propojují ve výsledných dílech. Jedná se o mé osobní výtvarné zpracování. To je inspirováno současným přístupem k obhospodařování krajiny, který je technický, racionální, přesně daný. Stejně jako je to u šití strojem.

Ve své tvorbě mám blízko ke geometrické abstrakci. Pomocí výtvarných geometrických prvků – linií, ploch je vyjadřován životní pocit a vztah k okolnímu světu. V mém případě vztah ke konkrétnímu místu. Redukce, destrukce, ale i vrstvení a množení tvarů v počítačových grafikách vychází z výše uvedených druhů map, není programová. Je pro mě přirozená, tak jak přichází. Vše se postupně čistí a vyostřuje, tak jako vnímání reality. Dříve inspirace k tvorbě vycházela převážně z vnitřních pocitů a práce s materiálem. Nyní pracuji s faktickým místem, které dále rozvíjím svou vlastní imaginací na základě prožité zkušenosti venkova a historie rodiny. Vstupuji tak tedy do další fáze osobní tvorby. Vše postupně skládám dohromady. Vyhovuje mi vrstevnatost a hmota textilního materiálu v kontrastu s digitálním tiskem. Snažím se šité části propojit s grafickými a naopak. Jedno tak ovlivňuje druhé. Černá nit na černé ploše vytváří kompaktní celek, přesto je stále vnímatelná a hmatatelná. Práce s materiálem je pro mě důležitá.

Inspirací mi jsou také umělci, kteří krajinu a pobývání v ní ztvárňují svým vlastním osobitým způsobem. Stejně tak jako někteří umělci pracující s textilem jako výtvarným médiem. Jiří Mědílek, jehož krajiny jsou stále jednodušší, složené z úběžníků či ostrých geometrických propojení čistých barevných ploch. Jsou to krajiny bez lidí a s výjimkou tvarů polí bez díla člověka. Jiří John a jeho sepjetí se zemí a krajem odkud pocházel. Josef Hampl, který ve svých šitých kolážích a posléze šitých kresbách uplatňoval strukturu tvořenou černými nitěmi. Antonín Kybal a jeho návrhy strojově tkaných kobereců. Rané dílo Olgy Karlíkové například návrhy na závěsové tkaniny z roku 1960 realizované technikou sítotisku.

V rámci projektu jsem provedla i malý sociologický průzkum, kde jsem se snažila zjistit, jak proměny krajiny vnímají lidé z rodné vesnice, na které bezprostředně doléhaly. Odkazuji tím na knihu *Pronajatá Krajina* od Petra Skleničky, kde píše: „Vedle fyzických atributů krajinu tvoří lidé, jejich činy, slova nebo myšlenky podléhající paměti. Každý fragment hmotného světa má svoji opravdovost v našich vzpomínkách, ve zkušenostech s ním.“⁴

⁴ Petr Sklenička, *Pronajatá krajina*, Centrum pro krajinu, Praha 2011, s. 37.

Na závěr bych ráda dodala, že díky práci s mapami a historií obce či s pamětí některých obyvatel se mi s odstupem času, po který již v této obci nežiji, rozkryl nový způsob na nazírání a přijetí místa, odkud pocházím. Vnímám ho nyní mnohem vrstevnatěji a s větším pochopením.

Použitá literatura:

Anna Hogenová, *K filosofii krajiny*,

https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/507506/mod_resource/content/1/Anna%20Hogenov%C3%A1-K%20filosofii%20krajiny.pdf.

Antonín Kybal, *O textilním výtvarném projevu*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1973.

Erazim Kohák, *Ohěň a hvězdy: filosofická zamýšlení nad morálním smyslem přírody*, Sociologické nakladatelství (SLON), Praha 2016

Hana Librova, *Věrní a rozumní: kapitoly o ekologické zpozdilosti*, Masarykova univerzita, Brno 2016.

Jaromír Zemina, *Jiří John: Deset úvah o umění, o přírodě, o životě a umírání*, Národní galerie v Praze, Praha 1992.

Laura van Dernoot Lipsky – Connie Burk, *Provázení traumatem: Každodenní průvodce péčí o sebe při péči o druhé*, Maitrea, Praha 2000.

Petr Sklenička, *Pronajatá krajina*, Centrum pro krajinu, Praha 2011.